

Sygn. akt I C 838/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2023 roku

Sąd Okręgowy w Świdnicy Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Jerzy Habaj

Protokolant Gabriela Dzieciatkowska

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2023 roku w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Bank S.A. we W.**

przeciwko **K. T., A. T.**

o zapłatę

I. powództwo oddała;

II. zasądza od strony powodowej (...) Bank S.A. we W. na rzecz pozwanych K. T. i A. T. kwotę 5.434 zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu.

I C 838/23

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank S.A. z siedzibą we W. wniósł o zasądzenie od pozwanych A. T. i K. T. kwoty 82.803,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 21 marca do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu strona powodowa powołała się na uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie sygn. akt IIICZP 11/20 oraz z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie sygn. akt III CZP 6/21 zgodnie z którymi w przypadku trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu znajduje zastosowanie tzw. teoria dwóch kondykcji, co oznacza, że bank i kredytobiorca muszą zwrócić sobie świadczenia spełnione w wykonaniu tej umowy. Strona powodowa podniosła, że zgodnie z regułą ogólnych zasad prawa zobowiązań umowa kredytu polega w ramach świadczeń głównych na znoszeniu, że nie będzie dochodził zwrotu świadczeń przez określony czas- bank oddaje przecież na jakiś czas i zobowiązuje się, że nie będzie żądał zwrotu – kondykcja musi obejmować rozliczenie skutków finansowych zniweczenia wykonania usługi banku w postaci braku świadczenia wzajemnego. Strona powodowa podniosła, że jest oczywiście uzasadnione, że w ramach rozliczenia dokonanych przez strony świadczeń według przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu powód powinien otrzymać zwrot kapitału kredytu faktycznie wypłaconego oraz wartość wykonywanych na rzecz kredytobiorców usług finansowych polegających w szczególności na podstawieniu środków pieniężnych do korzystania przez określony czas bez domagania się ich zwrotu.

Strona powodowa podniosła, że w przedmiotowym stanie faktycznym powód udzielił stronie pozwanej kredytu zgodnie z zawnioskowanym przez stronę pozwaną przeznaczeniem tj. na sfinansowanie budowy domu jednorodzinnego i pozwani zgodnie z zobowiązaniem wynikającym z unieważnionej umowy kredytu wykorzystali środki na ten cel (za uzyskaną korzyść w rozumieniu art. 406 k.c. strona pozwana wybudowała budynek jednorodzinny na posiadanej nieruchomości). Strona pozwana jest wzbogacona o wzrost wartości nieruchomości z chwili udzielenia kredytu do czasu uznania umowy za nieważną przez Sąd i uznania za zasadny zarzutu potrącenia wypłaconego przez powoda kapitału. Powód podniósł, iż w związku z uznaniem przez Sąd zarzutu potrącenia nominalnej kwoty wypłaconego kapitału w postępowaniu toczącym się pomiędzy stronami z powództwa strony pozwanej przeciwko powodowi w sprawie sygn. akt I C 323/22 powód uwzględni nominalną kwotę w rozliczeniu z pozwanymi. Konieczne jest jednak ustalenie zarówno wzbogacenia pozwanych jak i zubożenia powoda celem określenia rzeczywistego bezpodstawnego wzbogacenia powoda, które tylko z pozoru odpowiada wartości nominalnej środków wypłaconych pozwanym przez powoda. Przy ustalaniu wartości zubożenia powoda należy uwzględnić wskaźnik inflacji, przy ustalaniu wzbogacenia pozwanych należy uwzględnić również wzrost wartości nieruchomości pozwanych z uwagi na zabudowanie nieruchomości budynkiem jednorodziennym. Zdaniem strony powodowej celowe udostępnienie kapitału na dłuższy okres celem umożliwienia nabycia i zachowania określonego dobra (nieruchomości) jest w ujęciu ekonomicznym usługą. Taka usługa finansowa ma obiektywnie wartość dla odbiorcy. Dodatkowo kredytobiorca obiektywnie potrzebował określonego rodzaju usługi, gdyż aktywnie o nią występował do powoda składając wniosek o udzielenie kredytu. W świetle powyższego powód musi mieć możliwość domagania się zapłaty „wynagrodzenia” za skorzystanie przez konsumenta z usługi polegającej na udostępnieniu określonej kwoty pieniężnej, której odbiorca potrzebował i z której skorzystał, a bank nie dochodził jej zwrotu. Roszczenie powoda zostało wyliczone według rzeczywistych spłat kredytu tzn. za okres rzeczywistego (faktycznego) korzystania przez pozwanego z udostępnionego kapitału według zmiennej stawki WIBOR powiększonej o stałą marżę banku, stanowiącą średnią marżę dla kredytów hipotecznych udzielanych w walucie PLN w dacie zawarcia umowy kredytu. W ocenie powoda istnieją podstawy do przyjęcia, że roszczenia banku winno zostać obliczone jak oprocentowanie dla kredytu złotowego, niezabezpieczonego hipotecznie, a to z uwagi na fakt, że ewentualny upadek umowy będzie miał skutek wsteczny (ex tunc). A zatem skoro upadłaby umowa kredytu to upadłyby wszystkie zabezpieczenia (w tym hipoteka), które mają charakter akcesoryjny. W takim ujęciu należność powoda wynosiłaby 102.821,58 zł.

Strona powodowa podniosła, że łączna kwota kredytu udzielonego pozwanym wyniosła 192.093,82 zł - zgodnie z umową - przeliczono ją na równowartość 87.943,00 CHF – która to kwota wyrażała wartość kapitału udzielonego pozwanym. Ostatecznie na cel pozwanych wypłacona została kwota 190.000 zł (pozostała część to skredytowane koszty okołokredytowe, w tym kwota 1.248,61 zł tytułem składki na ubezpieczenie na życie, dochodzona niniejszym pozwem. W dniu 7 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w (...) wyrokiem w sprawie z powództwa A. T. i K. T. przeciwko powodowi prowadzonej pod sygn. I C 1267/21 dotyczącej roszczeń związanych z umową kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 18 lipca 2008 r. ustalił, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z w/w umowy oraz oddalił dalej idące powództwo z uwagi na uwzględnienie w całości zarzutu potrącenia powoda, co do wierzytelności wynikającej z udostępnionego pozwanemu w ramach umowy kredytu kapitału. W związku z powyższym konieczne stało się rozliczenie pozwanych z powodem z wypłaconego im świadczenia w ramach nieważnej umowy.

Strona powodowa podniosła zarzut potrącenia wierzytelności pozwanych w kwocie 21.266,29 zł z wierzytelnościami powoda dotyczącymi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału w kwocie 102.821,58 zł oraz o zwrot skredytowanej składki na ubezpieczenie na życie w kwocie 1.248,61 zł. Strona powodowa podniosła, że w/w wierzytelności powoda stały się wymagalne najpóźniej w dniu 20 marca 2023 r. tj. w ostatnim dniu terminu po doręczeniu pozwanemu wezwania do zapłaty.

Ponadto na wypadek nieuwzględnienia zarzutu potrącenia strona powodowa podniosła zarzut zatrzymania wierzytelności pozwanych wynikającej z unieważnionej umowy kredytu dopóki pozwani nie zaoferują zwrotu otrzymanego od strony powodowej świadczenia albo nie zabezpieczą roszczenia o jego zwrot.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości kwestionując żądania w całości tak co do zasady jaki i co do wysokości oraz wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Strona pozwana wskazała w uzasadnieniu, że w przypadku niniejszej sprawy brak jest jakichkolwiek podstaw do dochodzenia przez stronę powodową od strony pozwanej wynagrodzenia za korzystanie z udostępnionego kapitału. Brak podstawy w postaci orzeczenia Sądu lub decyzji innego organu. Brak również w powyższym zakresie podstawy ustawowej. Jedynym przepisem mogącym być brany pod uwagę w stanie faktycznym niniejszej sprawy dla określenia możliwości obciążenia strony pozwanej odsetkami od udostępnionego kapitału pozostawałby art. 481 k.c. określający skutki opóźnienia w spełnieniu świadczeń pieniężnych. W tym kontekście jednakże podkreślić należy, że zwrot świadczenia nienależnego pozostaje świadczeniem bezterminowym, które w świetle treści art. 455 k.c. winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Jako, że okres objęty przez stronę powodową żądaniem zapłaty odsetek od udostępnionego kapitału poprzedza moment wezwania strony pozwanej do jego zwrotu w postaci doręczenia odpisu pozwu, niemożliwym pozostaje przyjęcie art. 481 k.c. za podstawę żądania strony powodowej. Ponadto strona pozwana powołała się na stanowisko Rzecznika Generalnego (...) i opinie do sprawy C-520/21, w której kategorycznie stwierdził, że bank nie może dochodzić od konsumenta roszczeń wykraczających poza zwrot przekazanego kapitału kredytu. Zgodnie ze stanowiskiem Rzecznika bank nie może otrzymać żadnej rekompensaty z tytułu nieważności umowy, ponieważ wadliwość umowy jest wynikiem wyłącznie jego bezprawnego działania. W dalszej kolejności Rzecznik wskazał, że ewentualne dopuszczenie dochodzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału kredytu pozbawiłoby dyrektywę 93/13 jej skuteczności i doprowadziło do rezultatu nie zgodnego z przyświecającymi jej celami. W szczególności Rzecznik podkreślił, że przyznanie takiej możliwości dochodzenia roszczeń dla banku mogłoby podważyć skutek zniechęcający jak statuuje art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z jej art. 7 ust. 1, bank nie byłby zniechęcony do stosowania nieuczciwych warunków w swoich umowach kredytu zawieranych z konsumentami pomimo uznania tych umów za nieważne mógłby pobierać od konsumentów rynkowe wynagrodzenie za korzystanie z kapitału kredytu – w takiej sytuacji nastąpiłoby znaczne zmniejszenie ryzyka gospodarczego banku, na jakie byłby on narażony w wyniku swojego nieuczciwego działania. Również mogłoby się okazać, że narzucanie konsumentom nieuczciwych warunków byłoby dla banku opłacalne. W przedstawioną narrację wpisuje się wyrok (...) z dnia 16 marca 2023 r. wydany w sprawie C-6/22. Pozwani wskazali, że orzecznictwo (...) wyklucza prawo do formułowania roszczeń wykraczających poza ściśle pojmowane żądanie restytucyjne stron byłego bądź nigdy nie istniejącego stosunku prawnego. Ponadto strona pozwana podniosła, że wbrew stanowisku strony powodowej wartość rynkowa nieruchomości nie była przedmiotem umowy stron postępowania. W praktyce orzeczniczej wartość nieruchomości uwzględnia się o tyle, o ile nieważnością objęta jest pierwotna umowa sprzedaży, bądź inny typ umowy o charakterze rzeczowym, którego przedmiotem świadczenia była nieruchomość (por. wyrok SN z 30 września 2009 r. V CSK 33/09, wyrok SN z 13 maja 2011 r. V CSK 359/10).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwani K. T. i A. T. zawarli w dniu 18.07.2008 r. ze stroną powodową (...) Bank SA we W. Umowę Kredytu Hipotecznego Nominowanego do (...) nr (...) Standardowe Oprocentowanie. Zgodnie z tą umową (§ 2 ust. 1) Bank udzielał kredytu w kwocie 192.093,82 PLN nominowanego do waluty (...) według kursu kupna (...) obowiązującego w Banku w dniu uruchomienia całości kredytu lub jego poszczególnych transz, zaś kredyt miał być wypłacany w złotych polskich zgodnie z § 3 ust. 2 umowy. Kredyt udzielany był na 360 miesięcy.

A. T. i K. T. zakwestionowali umowę kredytu i wytoczyli przeciwko bankowi powództwo o zapłatę przed Sąd Okręgowy w(...).

A. T. i K. T. w toku postępowania w sprawie przed Sądem Okręgowym w (...) Wydział I Cywilny sygn. akt I C 1267/21 wnieśli o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe oprocentowanie, z dnia 18.07.2008 r., wobec stwierdzenia jej nieważności oraz o zasądzenie od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwoty 148.101,29 zł tytułem bezpodstawnego

wzbogacenia pozwanego w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 15.08.2011 r. do 5.02.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 21.05. 2021 r. do dnia zapłaty. Pozwany w przedmiotowej sprawie (...) Bank S.A. zgłosił zarzut potrącenia kwoty dochodzonej przez powodów w pozwie z kwotą 190.000 zł należną pozwanemu bankowi z tytułu kapitału udostępnionego powodom na podstawie umowy kredytu.

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w (...) Wydział I Cywilny ustalił nieistnienie pomiędzy A. T. i K. T. a (...) Bankiem S.A. z siedzibą we W. stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) Standardowe Oprocentowanie z dnia 18 lipca 2008 r. (pkt I wyroku) i w pkt II wyroku dalej idące powództwo oddalił. Koszty procesu w pkt III wyroku Sąd wzajemnie zniósł.

W uzasadnieniu powołanego wyroku z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie I C 1267/21 Sąd Okręgowy wskazał, że w konsekwencji uznania za nieważną umowy kredytu Sąd uwzględnił zgłoszony przez (...) Bank S.A. z siedzibą we W. w odpowiedzi na pozew zarzut potrącenia. W ocenie Sądu Okręgowego skoro bezspornie bank wypłacił kredytobiorcom kwotę 190.000 zł, a powodowie domagali się zapłaty części kwot pieniężnych jakie świadczyli na rzecz pozwanego banku w wysokości 148.101,29 zł to zasadny był zarzut potrącenia zgłoszony przez bank.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2023 r. w sprawie sygn. akt I ACa 901/22 Sąd Apelacyjny (...) oddalił apelację (...) Banku S.A. we W..

Dowód: umowa kredytowa, wyroki z uzasadnieniem Sądu Okręgowego i Sądu

Apelacyjnego w sprawie sygnatura akt I C 1267/21,

Pismem z dnia 04.04.2023 r. pozwani zwrócili do powoda wzywając do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 32.686,34 zł tytułem nienależnie pobranych od nich świadczeń w okresie od dnia 12.08.2008 r. do dnia 14.08.2011 r. oraz kwoty 38.713,92 zł tytułem nienależnie pobranych od nich świadczeń w okresie od 06.02.2021 r. do dnia 10.01.2023 r. w związku z pustelnią przez sądy nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu.

Dowód; pismo z dnia 04.04.2023 r., k. 79,

Pismem nadanym 20.04.2023 r. skierowanym do S. C. Banku (...) złożyli oświadczenie o potrąceniu oraz wzywali Bank do zapłaty.

W piśmie podali, że na skutek wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 24 stycznia 2023 r., którym stwierdzono nieważność umowy kredytu hipotecznego przysługuje im wobec Banku wierzytelność o zwrot całości środków pieniężnych nienależnie świadczonych przez nich na rzecz Banku w wykonywaniu umowy o kredyt, w okresie od 12 sierpnia 2008 do 10 stycznia 2023 r. w kwocie 219.501,55 zł. W związku z podniesionym przez bank zarzutem potrącenia, który został uwzględniony przez Sąd Okręgowy w Świdnicy w sprawie I C 1267/22 pozwani oświadcza, że dokonują potrącenia kwoty 32.686,34 zł tytułem nienależnie pobranych świadczeń na podstawie umowy kredytu w okresie od dnia 12.08.2008 r. do dnia 14.08.2011 r. oraz kwoty 38.713,92 zł tytułem nienależnie pobranych świadczeń na podstawie umowy kredytu w okresie od dnia 06.02.2021 r. do dnia 10.01.2023 r., objętych wezwaniem do zapłaty z dnia 04.04.2023 r. , z wierzytelnością o zwrot wypłaconego im kapitału kredytu w kwocie pozostałej do zapłaty tj. 41.898,71 zł po dokonaniu przez Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 24 stycznia 2023 r. potrącenia wzajemnych wierzytelności stron objętej skierowanym przez Bank wezwaniem do zapłaty z dnia 6 marca 2023 r. W konsekwencji pozostaje do zapłaty ze strony banku na rzecz A. i K. T. kwota 29.501,55 zł, zapłaty której pozwani domagali się w terminie 7 dni.

Dowód: pismo pozwanych do powoda z potwierdzeniem nadani, k. 85-86,

W okresie od 12.08.2008 r. do dnia 10.01.2023 r. pozwani uiścili na rzecz banku w sumie kwotę 211.970,63 zł

Dowód: spłaty zarejestrowane, k. 72,

Stan faktyczny w zakresie treści łączącego strony stosunku prawnego w zasadzie nie był sporny, w związku z czym Sąd ustalił go na podstawie złożonych przez strony dokumentów.

Sąd pominął wnioski strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego ds. finansów i rachunkowości bankowej oraz wnioski dowodowe strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego. W/w dowody podlegały oddaleniu, gdyż miały wykazać fakty nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy i fakty istotne, które zostały ustalone przez Sąd, w zakresie koniecznym do wydania wyroku, na podstawie pozostałego przedstawionego przez strony materiału dowodowego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Odnosnie do kwestii zasadności roszczenia o zwrot wypłaconego A. T. i K. T. kapitału - wiarygodność nie budzi wątpliwości. Powyższa kwestia została prawomocnie osądzona w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w (...) Wydział I Cywilny w wyroku z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie I C 1267/21. Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2023 r. w sprawie sygn. akt I ACa 901/22 Sąd Apelacyjny (...) oddalił apelację (...) Banku S.A. we W. od powyższego wyroku.

Zdaniem Sądu strony są rozliczone w kwestiach dotyczących umowy kredytu hipotecznego nominowanego do (...) nr (...) standardowe Oprocentowanie z dnia 18 lipca 2008 r. Z pism procesowych złożonych w niniejszym postępowaniu wynika, że z tytułu zwrotu kapitału udzielonego pozwanym kredytowi powodowi nie przysługuje już żadne roszczenie.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że stronie powodowej nie należy się żądana kwota bez względu na jej nazwę czy to w zakresie roszczenia o "wynagrodzenie za korzystanie z kapitału" roszczenie należy uznać za bezzasadne z uwagi na okoliczność, że w kolizji z sankcją nieważności czynności prawnej, pozostaje konstruowanie roszczeń, analogicznych do tych, które istniałyby gdyby czynność prawna była ważna. Jak wskazywał w swoich orzeczeniach (...) na kanwie dyrektywy 93/13, sąd krajowy, procedując w przedmiocie niedozwolonych postanowień umownych, nie jest uprawniony do podejmowania jakichkolwiek działań, które osłabiałyby negatywne konsekwencje, jakie ich bezskuteczność przynosi bankowi. Stąd eliminacja postanowień abuzywnych i doprowadzenie do upadku umowy nie może z drugiej strony prowadzić do powstania roszczeń analogicznych do postanowień upadłej umowy. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoliłoby uniknąć bankom negatywnych konsekwencji nieuczciwego traktowania konsumentów, niwecząc efekt zniechęcający dyrektywy 93/13.

Zgodnie z wyrokiem (...) z dnia 15 czerwca 2023 r. sygn. akt C-520/21: w kontekście uznania umowy kredytu hipotecznego za nieważną w całości ze względu na to, że nie może ona dalej obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że:

- nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności, oraz

- stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Nie ma więc podstaw do konstruowania roszczeń o zwrot na rzecz Banku wyższych nominalnie kwot niż otrzymane od banku:

- czy to na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i następne k.c.)

- czy też przez pryzmat waloryzacji art. 358 (1) par 3 k.c.

Umowa kredytu jest tak skonstruowana, że Bank zastrzega sobie przez pryzmat uregulowań dotyczących odsetek - wynagrodzenie za to, że kredytobiorca korzysta z udostępnionej w ramach kredytu kwoty jak również, ta konstrukcja uwzględnia okoliczność, że zmienia się w czasie wartość pieniądza (odsetki rosną / maleją). Jeżeli uznajemy upadek umowy, a więc wyeliminowanie instrumentów zapewniających Bankowi wynagrodzenie za korzystanie z udostępnionej kwoty oraz urealnających wartość zwracanych kwot - to mając na uwadze cel dyrektywy - nie możemy na innej podstawie prawnej przyznawać Bankowi benefity związane z korzystaniem przez klientów z pieniędzy Banku, czy kompensujących straty związane z inflacją - skutek w/w Dyrektywy polega bowiem na pozbawieniu Banku w/w korzyści.

Dodatkowo ostatnia podstawa roszczenia jest niezasadna z uwagi na wyłącznie roszczenia w związku z prowadzeniem przez pozwanego przedsiębiorstwa (art. 358¹ § 4 k.c.). Skoro udzielenie kredytu było związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez stronę powodową, tak samo należy kwalifikować wszelkie roszczenia powstające w związku z wadami oświadczeń woli.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w (...) w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 sierpnia 2008 r. V ACa 283/08 nie można zgodzić się z twierdzeniem apelacji by zakaz waloryzacji świadczenia pieniężnego na rzecz strony prowadzącej przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa odnieść należało wyłącznie do świadczeń umownych i by hipotezą tego przepisu nie były objęte świadczenia wynikające z umowy nieważnej. Należy tu zważyć, iż zakres dopuszczalnej waloryzacji określa art. 358¹ § 3 k.c., a z uregulowania tego przepisu wynika, że sądowa waloryzacja odnosi się do wszelkich zobowiązań, bez względu na źródło ich powstania. Mogą to być zatem zobowiązania do świadczenia pieniężnego powstałe zarówno z umów jak i z innych zdarzeń. Stąd też dopuszcza się możliwość waloryzacji także świadczenia pieniężnego podlegającego zwrotowi z nieważnej umowy. Nie ma racjonalnego powodu do przeprowadzenia zwięzającej interpretacji art. 358¹ § 4 k.c. i przyjęcia, iż zakaz waloryzacji w odniesieniu do stron prowadzących przedsiębiorstwo nie dotyczy innych świadczeń pieniężnych jak tylko tych, których źródłem jest umowa. Tym bardziej, iż przepis ten jedynie wskazuje, iż z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa, a wobec tego zakaz ten nie może być odnoszony do innego zakresu waloryzacji niż ten dopuszczony przepisem art. 358¹ § 3 k.c. skoro wprowadza jedynie kryterium podmiotowe, a nie przedmiotowe, wyłączenia możliwości żądania waloryzacji. Świadczenie pieniężne należne stronie powodowej aczkolwiek wynika z nieważnej umowy, to jednak uznać należy za pozostające w związku z prowadzeniem przez nią przedsiębiorstwa, gdyż wystarczające jest tu to by świadczenie pozostawało w jakimkolwiek związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

W tym miejscu zwrócić należy uwagę na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z którego również wynika, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 13/93, warunek umowny, którego nieuczciwy charakter stwierdzono, należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, wobec czego stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczzonego warunku, uzasadniając w szczególności prawo do zwrotu korzyści nienależnie nabytych przez przedsiębiorcę - ze szkodą dla konsumenta - w oparciu o ten warunek (por. wyroki z (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15, C-307/15 i C-308/15, F. G. N. przeciwko (...) (C-154/15), A. P. M. przeciwko (...) SA ((...)) (C-307/15). Stwierdzenie, że świadczenie spełnione (nadpłacone) przez kredytobiorcę na podstawie postanowienia abuzywnego jest świadczeniem nienależnym oznacza, iż co do zasady podlega ono zwrotowi, choćby kredytobiorca był równolegle dłużnikiem banku. W art. 410§1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło odbiorcę świadczenia ani czy na skutek tego świadczenia majątek spełniającego świadczenie uległ zmniejszeniu. Samo spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodowej, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego - przesłankę

jego wzbogacenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II CSK 541/16 i z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Wyrażona w umowie kredytowej reguła dotycząca przedterminowej spłaty kredytu lub jego części nic w tym zakresie nie zmienia, gdyż nadpłata świadczenia wynikająca z abuzywności klauzul nie może być zrównana z dobrowolną, przedterminową spłatą (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18 i z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Wbrew woli nienależnie świadczącego bank nie mógł zaliczać nienależnej zapłaty na poczet przyszłych świadczeń, a inaczej byłoby tylko wtedy, gdy jego przyszłe roszczenie stało się wymagalne i doszło do jego potrącenia. Nadpłacone na podstawie klauzuli abuzywnej świadczenie podlega zwrotowi, i nic w tym zakresie nie może zmienić nawet wypowiedzenie umowy kredytowej, nie czyni ono świadczenia nienależnego - należnym, a jedynie otwiera możliwość dokonania potrącenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy w (...) Wydział I Cywilny zasadnie w sprawie sygn. akt I C 1267/21 uwzględnił roszczenie powodów o ustalenie nieistnienia przedmiotowej umowy kredytu. W powołanej sprawie przesłanką zasadności powództwa o ustalenie było istnienie interesu prawnego zgodnie z art. 189 k.p.c. w zgłoszeniu żądania ustalenia.

W związku z nieważnością umowy zawartej przez strony, wszystkie świadczenia spełnione w jej wykonaniu przez A. T. i K. T. na rzecz (...) Banku S.A. we W., były świadczeniami nienależnymi i podlegały zwrotowi na podstawie art. 410§1 k.c.

W niniejszej sprawie Sąd nie uwzględnił żądania strony powodowej (...) Banku S.A. we W. wynagrodzenia za korzystanie z kapitału w kwocie 82.803,90 zł, co znalazło wyraz w punkcie I sentencji wyroku.

W tym miejscu zwrócić należy uwagę na wyrok (...) z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21, które to stanowisko jest zasadniczo zbieżne z dotychczasowym stanowiskiem Rzecznika (...) o braku dopuszczalności żądania przez bank od konsumenta wynagrodzenia za korzystanie z kapitału na podstawie dyrektywy 93/13/EWG. (...) stwierdził, że dyrektywa 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich nie reguluje bezpośrednio skutków nieważności umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem po usunięciu nieuczciwych warunków. Określenie skutków, jakie pociąga za sobą takie stwierdzenie należy do państw członkowskich. Ale zastrzegł, że przepisy krajowe powinny być zgodne z prawem Unii, a w szczególności z celami tej dyrektywy. Sprecyzował, że owa zgodność zależy od tego, czy przepisy krajowe, po pierwsze, pozwalają na przywrócenie pod względem prawnym i faktycznym sytuacji konsumenta, w której znajdowałby się on w braku umowy uznanej za nieważną, a po drugie, nie zagrażają realizacji odstraszającego skutku określonego w dyrektywie. W tym kontekście dodał, że "nie wydaje się, by możliwość dochodzenia przez konsumenta względem banku roszczeń wykraczających poza zwrot miesięcznych rat podważała wskazane cele". - W szczególności możliwość ta może przyczynić się do zniechęcenia przedsiębiorców do włączania nieuczciwych warunków do umów zawieranych z konsumentami, ponieważ włączenie takich warunków, pociągających za sobą nieważność umowy, mogłoby rodzić konsekwencje finansowe wykraczające poza zwrot kwot zapłaconych przez konsumenta i poza zapłatę, w danym przypadku, odsetek za zwłokę. O tym jednak czy takie roszczenia uwzględniać mają według (...) decydować sądy krajowe, zgodnie z zasadą proporcjonalności. Wskazał równocześnie, że ta sama dyrektywa stoi na przeszkodzie temu, by bank miał prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot wypłaconego kapitału oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę. Przyznanie takiego prawa przyczyniłoby się do wyeliminowania efektu odstraszającego wywieranego na przedsiębiorców. Jednocześnie, skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę byłaby zagrożona, gdyby byli oni narażeni, w związku z powoływaniem się na swoje prawa wynikające z dyrektywy, na ryzyko zapłaty takiej rekompensaty. Taka wykładnia groziłaby stworzeniem sytuacji, w których bardziej korzystne dla konsumentów byłoby raczej kontynuowanie wykonania umowy zawierającej nieuczciwy warunek niż skorzystanie z praw, które wywodzą oni ze wspomnianej dyrektywy. (...) wskazał, że prawo Unii Europejskiej nie stoi na przeszkodzie analogicznemu żądaniu konsumenta wobec banku.

W pkt II wyroku Sąd zasądził od strony powodowej (...) Banku S.A. z siedzibą we W. jako strony przegrywającej sprawę na rzecz pozwanych A. T. i K. T. kwotę 5434 zł, na którą składa się kwota 5400 zł tytułem zwrotu kosztów

zastępstwa procesowego w wysokości jednej stawki minimalnej oraz 34 zł jako zwrot uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Na podstawie § 15 ust. 1 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 615, z późn.zm.) zasądzając opłatę od czynności adwokackich z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład jego pracy, a także charakter sprawy i wkład pracy w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Podstawę zasądzenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 2-4. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Biorąc pod uwagę nakład pracy, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata banku w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.